Ľudové nástroje - Detvianska fujara (ľudovo fujerka, fujara) :)

Rovný cylindrický štrbinový hranový trojdierkový aerofonický nástroj otvoreného konca, s pomocným zariadením prívodu vzduchu, s tónovým prejavom diatonickým.

Detvianska fujara sa skladá z **píšťalovej trubice, tónotvorného zariadenia** a **vzduchovodu.** Píšťalová trubica je pozdĺžne prevŕtaná vrtákom. Dolný koniec má otvorený, v spodnej tretine sú tri bočné hmatové otvory. Na jej hornom konci je umiestnené tónotvorné zariadenie, ktoré obsahuje priústny kolík priečne prevŕtaný, vzduchovú štrbinu pravidelného pozdĺžneho tvaru navrchu uzavretú koženou zátkou a hlásnicu s rovnou hranou. Vzduch z úst hráča sa dostáva do vzduchovej štrbiny pomocou vzduchovodu - rovnej trubice na oboch koncoch zatvorenej, s náustnou krátkou trubičkou dole a prevodnou trubičkou hore. Vzduchovod je paralelne s píšťalovou trubicou pripevnený remienkom o jej hornú časť.

Pri hre sa detvianska fujara drží zvisle dole, pričom jej poloha mierne pretína zvislú os tela hráča zľava doprava. Hracia technika spočíva na prefukovaní do vyšších alikvotných tónov a uplatňovaní vhodných hmatových kombinácií. Na detvianskej fujare možno prefukovať približne po 10.-12. alikvotný tón.

Povrch detvianskej fujary je zdobený ornamentom. Najmladší druh ornamentovej technológie využíva kombináciu gravírovania a vypaľovania lúčavkou. Pri väčšine nástrojov prevláda geometrický a štylizovaný rastlinný ornament. Detvianska fujara je však predovšetkým nástrojom hudobným a jej výtvarná stránka neovplyvňuje činitele akustické.

Výskyt detvianskej fujary na strednom Slovensku v priľahlých oblastiach poľany je jedinečný. Nikde inde, u žiadneho iného národa, spoločenstva či kmeňa, na žiadnom inom etniku sa s nástrojom zhodným s našou fujarou nestretneme. Preto je detvianska fujara považovaná za nástrojovú raritu a skvost slovenského ľudového hudobného inštrumentára. Má tiež jedinečné vlastnosti akustické. Mäkká baritónová farba tiahlych tónov v rozpätí od malého „c“ po jednočiarkované „g“ (užitý rad detvianskej fujary dlhej 170 cm) s možnosťou dynamického tvárnenia od piano po mezzoforte, prirodzené ladenie s charakteristickým nedostatkom ostrých citlivých tónov, interpretačná technika vhodne kombinujúca prefukovanie s hmatovými prvkami, to všetko vytvára z detvianskej fujary nástroj osobitných znakov a inštrumentálnych vlastností.

Možno s istotou tvrdiť, že detvianska fujara ako osobitný nástrojový druh vznikla u pastierskeho stavu na strednom Slovensku. Jej ojedinelý a pomerne úzko lokalizovaný výskyt nasvedčuje, že nepriniesli valašskí kolonisti a že je mladšieho pôvodu ako sama valašská kolonizácia. Možno však na viacerých prvkoch dokázať, že aj detvianska fujara nadväzuje na ostatné vzduchozvučné nástroje a že s niektorými v mnohom súvisí. Konštrukčným a akustickým predchodcom detvianskej fujary je už spomínaná trojdierková píšťala. Technológia výroby, ako vŕtanie, detailné opracovanie píšťalovej trubice a tónotvorného zariadenia, ornamentika a ošetrovanie je blízka ostatným druhom valašských píšťal. Aj funkcia (sólistický nástroj, pískanie pri pasení v prírodnej samote atď.) je zhodná s ostatnými valašskými píšťalami.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

O dejinách fujary vieme pomerne málo. Historických správ prameňov z predchádzajúcich storočí takmer niet. K najstarším písomným pamiatkam, v ktorých sa vyskytuje pomenovanie fujary, patria rukopisné sborníčky z druhej polovice 18. storočia. Je to predovšetkým *Zbierka rôznych skladob a národných piesní*zo 60. rokov 18. storočia od Jána Lányiho.

Z hľadiska etnografického písal o fujarách Andrej Polonec (1906-1984)v príspevku *Detvianske fujary*. Prvým pokusom o vysvetlenie akustickej podstaty detvianskej fujary je kapitola „*Tetrachordálny systém a fujara*“ v Kresánkovej práci *Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného*.

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

Ladislav Leng, *Slovenské ľudové hudobné nástroje*, Vydavateľstvo SAV, 1967.

Zvuk

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania